

U nešto dalju prošlost sudionike Skupa vratili su Mario Zaccaria i Mislav Tovarac predstavljajući rezultate terenskoga istraživanja arheološke zone Drage i Peruna. Riječ je o iskapanjima koja su 2018. proveli arheolozi i etnolozi Udruge Dragodid. Iskapanja su otkrila nalazišta keramike koja svjedoče o naseljenosti zone još oko 1200. prije Krista. Neki su od nalaza ukazali na postojanje liburnijskih kršćana na tom području, kao i primjerke slavenske keramike, a toponimi poput Voloskoga kuka i Peruna ukazuju na to da su Slaveni zaista naseljavali ovo, danas izrazito neprohodno, područje.

Doista raduje činjenica da se na svakome skupu Katedre Čakavskoga sabora Lovran okupi velik broj znanstvenika, istraživača, entuzijasta – zaljubljenika u Lovranštinu. Pa iako je nerijetko more prepoznatljiv simbol ne samo Lovranštine, već i Kvarnera pa i čitave Hrvatske, valja znati koliko je bogat, vrijedan i važan njezin planinski dio. Kako su neka izlaganja pokazala, o Učki se govorilo kao velikoj i za njezino stanovništvo važnoj planini, a možda ju ponajbolje opisuje citat iz glagoljaškoga prijevoda *Lucidara* iz prve polovice 15. stoljeća, po kojem ovogodišnji skup i nosi ime: „Vaspet je jedna vlast (zemlja), jaže zovet se Istrija. I v tej zemlji je jedna gora, jaže zovet se latinski Olimfos, ježe je Učka. I te gori visokost ide daže pod oblaki.“

Mateja Fumić Bistre

10. Dani antifašizma, Opatija, 6. – 8. ožujka 2019.

U organizaciji Udruge antifašističkih boraca i antifašista Grada Opatije i Gimnazije Eugena Kumičića, u Opatiji su u Vili Antonio od 6. do 8. ožujka 2019. održani 10. Dani antifašizma. Tema je Dana antifašizma bila presjek dotadašnjega rada te poruka čitavoj zajednici o važnosti antifašizma s obzirom na činjenicu stalnih pokušaja omalovažavanja i negiranja antifašizma te revidiranja prošlosti. Jubilarne Dane antifašizma otvorili su počasni predsjednik UABA-e Opatija Oleg Mandić i predsjednik UABA-e Opatija Bruno Starčić te se prisjetili 2009. godine, kada su zajedno s Tatjanom Matetić i Suzanom Cvetković osmislili ideju o održavanju manifestacije koja je kroz desetljeće postojanja potvrdila svoj pravi smisao. Podrška javnosti i medija je imala veliku ulogu u tome, naglasio je Oleg Mandić. Oliver Kvasina, rav-

natelj opatijske Gimnazije Eugena Kumičića, istaknuo je da je Gimnazija od samoga početka održavanja Dana antifašizma bila aktivno uključena u sve aktivnosti. Riječ je o srednjoj školi poznatoj po aktivizmu i njegovanju ljudskih prava, a u programe koje oni organiziraju rado se uključuju i ostale opatijske srednje škole, kao i osnovna škola. Na otvorenju Dana antifašizma govorili su i zamjenik gradonačelnika Opatije Emil Priskić te suorganizator opatijskih Dana antifašizma, ugledni politolog Neven Šantić.

Prvoga je dana na programu prikazan mađarski dokumentarni film iz 2014. „Model Érpatak“ redatelja Bennyja Brunnera. Glavni je lik u filmu Zoltán Mihály Orosz, hiperaktivni i ultranacionalistički nastrojen načelnik Érpataka, mjesta u istočnoj Mađarskoj s 1750 stanovnika. Opsjednut je iluzijama reda, discipline i kontrole. Stanovnike Érpataka podijelio je na „graditelje“ i „razarače“, odnosno pobornike i protivnike svojega modela Érpatak. Njegov je konačni cilj stvoriti „svetu i organsku diktaturu“, čije će vrhovne vrijednosti – red, disciplina i borbeni duh ujediniti zajednicu na lokalnoj razini, a naciju na razini čitave Mađarske. Nakon projekcije filma uslijedila je diskusija u kojoj je sudjelovao profesor s Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu Berto Šalaj uz moderaciju Jelene Androić.

Drugi je dan bio rezerviran za posjet Spomen-području Jasenovac u pratnji profesorice Sare Meszaros. Spomen-područje Jasenovac s Memorijalnim muzejom osnovano je 1968. na prijedlog Saveza udruženja boraca Narodnooslobodilačkoga rata Socijalističke Republike Hrvatske „radi očuvanja trajne uspomene na žrtve fašističkog terora i borce Narodnooslobodilačkog rata stradale u Drugom svjetskom ratu u koncentracijskim logorima Jasenovac i Stara Gradiška, kao i radi očuvanja tekovina antifašizma“. Sabirni logor Jasenovac bio je najveći sabirni i radni logor u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj. Pripremni radovi za osnivanje novoga logora započeli su najkasnije 24. srpnja 1941., kada je Ravnateljstvo melioracijskih i regulatornih radova naručilo drvenu građu „za gradnju drvenih baraka u Jasenovcu“. Iako se spominje mjesto Jasenovac, prvi zatočenici dopremani su u Logor I, pokraj sela Krapje, i u Logor II, koji se nalazio u blizini sela Bročice. Ova prva dva logora ubrzo su rasformirana zbog čestih poplava rijeke Veliki Strug koje su onemogućavale rad zatočenika i boravak u logorima, a preživjeli zatočenici preseljeni su u novoosnovani Logor III Ciglana, smješten nedaleko od mjesta Jasenovac, uz rijeku Savu, gdje je već postojao industrijski kompleks. Uz ovaj najveći, a po svojoj funk-

ciji središnji, postupno su formirani i drugi dijelovi logora: radna grupa Kožara, osnovana 1942. u samom mjestu Jasenovac, logor Stara Gradiška, drugi po veličini, smješten unutar objekta bivše kaznonice, te logorske ekonomije Mlaka, Jablanac, Gređani, Bistrica i Feričanci. Ovaj jedinstveni kompleks logora, uređen po uzoru na sabirne logore Trećega Reicha, službenoga imena „Ustaška obrana, Zapovjedništvo sabirnih logora Jasenovac“, bio je pod zapovjedništvom Ustaške nadzorne službe (UNS-a), odnosno njezina Ureda III Ustaške obrane, čija je funkcija bila osnivanje i organizacija te uprava i osiguranje logora. Pretpostavlja se da je u logoru Jasenovac stradalo između 84 i 120 000 zatočenika, uglavnom Srba, Roma, Židova i Hrvata.

Posljednjega je dana održana tribina *Antifašizam nije mit*. Na tribini je sudjelovao Hrvoje Klasić s Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i raspravljalo se o odnosu prema antifašizmu u Hrvatskoj jučer, danas i sutra, a moderator je bio Neven Šantić.

Igor Jovanović

Okrugli stol *Antifašizam u Istri: baština i perspektiva*, Pula, 9. svibnja 2019.

U Klubu Kotač u Puli (Društveni centar Rojc) održan je 9. svibnja 2019. okrugli stol *Antifašizam u Istri: baština i perspektiva*, organiziran u sklopu projekta Istarskoga povijesnog društva Stoljeće europskog antifašizma: Istra između lokalnog i globalnog. Svrha je okrugloga stola bila predstavljanje nove mrežne stranice projekta, odnosno „digitalnoga repozitorija istarskoga antifašizma“ koji bi otvorenim pristupom omogućio uvid u svjedočanstva Istrana koji su preživjeli strahote Drugoga svjetskog rata. Moderator skupa bio je Igor Šaponja, a sudjelovali su Renato Matić, Milan Radošević, Igor Jovanović i Aldo Šuran. Organizator je, u suradnji s Klubom Kotač, bilo Istarsko povijesno društvo.

Autor digitalnoga repozitorija mrežnih stranica projekta Aldo Šuran predstavio je njegov sadržaj koji obuhvaća videosvjedočanstva, *Popis poginulih iz Istre, Rijeke, Zadra, otoka i Slovenskog primorja u nacističkim logorima smrti 1943. – 1945.* te e-publikacije.